

20
15

ÅRSBERETNING
VIBORG MUSEUM

INDLEDNING

2015 var året, hvor Viborg Museum formulerede en ny vision og en ny strategi under titlen mere museum for flere. Strategiplanens ambition er at bygge oven på 150 års dygtig museumsdrift og give en retning for, hvad Viborg Museum skal være i fremtiden. I kort form siger strategien:

- Viborg Museum skal skærpe sin profil ved at skabe et nyt byhistorisk museum i den tidligere landsretsbygning i Viborg og supplere formidlingen ude i byens rum samt placere sin oldtidsformidling i Hvolris Jernalderlandsby.
- Viborg Museum skal udvikle sig fra at være en klassisk museumsinstitution til at være en moderne museumsattraktion.
- Viborg Museums organisation skal udvikle sig med kompetencer, der understøtter forandringen til museumsattraktion.
- Viborg Museum skal udnytte sine kommercielle muligheder for at styrke sin egen-indtjening.
- Viborg Museum skal styrke sin faglighed og forskning og sikre sin samling bedre magasinforhold.

Strategiplanen sker inden for museets eksisterende budgetramme. Derfor skal ambitionerne opnås ved organisatoriske ændringer, højere egen-indtjening og bedre fundraising. Dette arbejde blev iværksat i 2015.

Den nye strategiplan blev i 2015 samtidig afsættet for en flerårig proces, hvor flytningen og nyskabelsen af et bymuseum i den tidligere landsretsbygning blev sat i gang. I december

2015 købte Viborg Kommune den tidligere landsretsbygning ved Stænderpladsen i domkirkeområdet. Købet er et led i en større plan om at revitalisere hele området. Domkirkeområdet blev i 2015 genstand for en ny helhedsplan, som Viborg Kommune står i spidsen for. Helhedsplanen visualiserer nye pladser og nye funktioner i nogle af de funktionstømte bygninger i området. Derfor blev der fra museets side også taget hul på de første mere konkrete tanker om brugen af landsretsbygningen som nyt museum. Det skete med interne workshops på museet og en studietur i efteråret til de nyeste danske og sydsvenske museer. Det videre forløb med flytning og skabelse af et nyt bymuseum intensiveres kraftigt i 2016.

Viborg Museum arbejdede også med strategier på andre fronter. Hele museets arkæologiske arbejde blev i 2015 genstand for nye strategier inden for administrationen af Museumslovens Kapitel 8, indsamling, forskning og formidling. Alle strategierne er skrevet sammen og relaterer sig i øvrigt til museets overordnede strategiplan.

2015 var samtidig et vanligt meget aktivt år på museet på alle fronter. To store udgravninger på Nytorv i Viborg og ved Foulum prægede det arkæologiske år. I museets samling blev en omfattende oprydningsproces iværksat. En række publikationer blev udgivet, og formidlingsområdet blev præget af flere særudstillinger samt mange andre tiltag, herunder første tiltag ift. byrumsformidling.

ØKONOMI OG BESØGSTAL

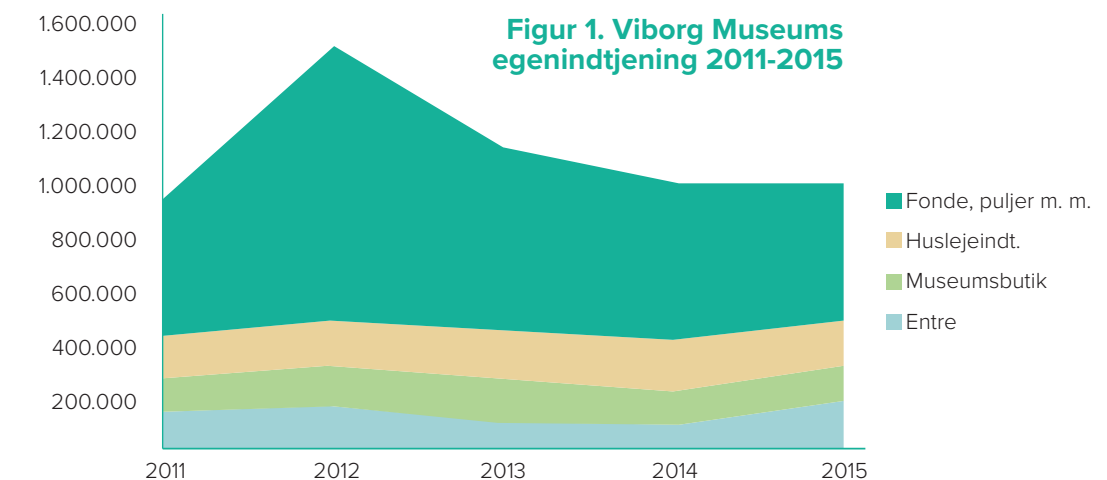
Museets regnskab for 2015 kan ses i detaljer andetsteds.

MUSEETS ØKONOMI ER DELT I TO DELE:

1. Viborg Museums ordinære drift er baseret på kommunalt og statsligt tilskud samt museets egen-indtjening. Dette dækker Viborg Museum og Viborg Lokalhistoriske Arkivs kerneopgaver iht. samling, forskning, formidling og administration samt administrationen af den arkæologiske afdeling. Tilskuddet fra Viborg Kommune var i 2015 kr. 5.240.000. Fra staten modtager Viborg Kommune minimumstilskuddet på kr. 1.000.000.

2. Viborg Museums arkæologiske afdeling kører separat økonomi iht. museumsloven. Dvs. alle bygherrefinansierede opgaver isoleres her for at sikre gennemsigtighed og vandtætte skodder ift. museets almindelige drift. Omsætningen i 2015 var på ca. 6,5 mio. inkl. moms.

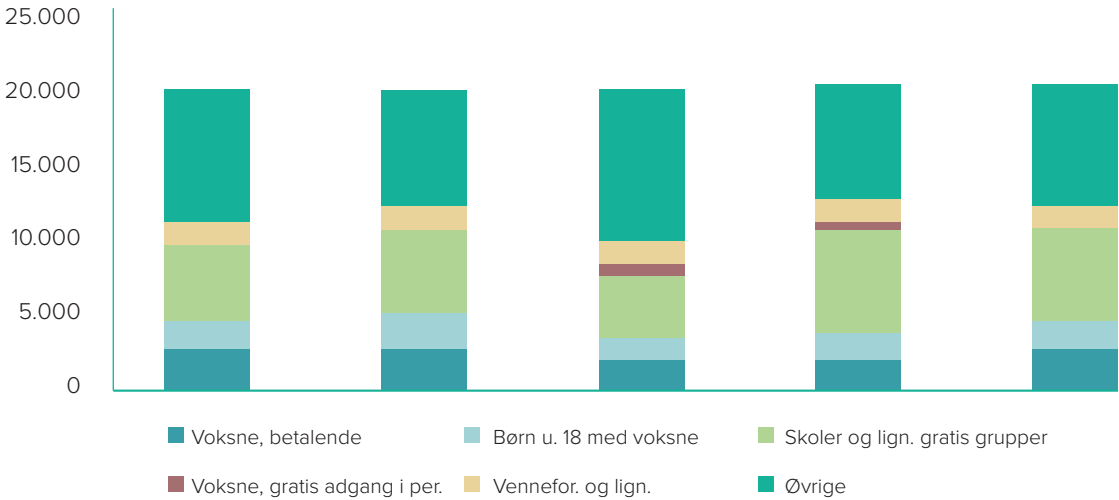
Viborg Museum er et statsanerkendt kulturhistorisk museum, hvis ansvarsområde er forhistorie, middelalder og nyere tid i Viborg Kommune. Museet skal i henhold til Museumsloven indsamle, registrere, bevare, forske og formidle ansvarsområdet. Viborg Museum ejes og drives af Viborg Kommune, hvorfor dets bestyrelse er Viborg Kommunes Kultur- og Fritidsudvalg. Museet har adresse på Hjultorvet 4 i Viborg, hvor administration, værksteder og dele af magasinet er placeret. Museets udstillinger er placeret i ejendommen på Hjultorvet 9-11, som tillige huser den øvrige administration samt Viborg Lokalhistoriske Arkiv, der også er en del af museet. Viborg Museum driver i øvrigt afdelingen E Bindstouw i Lysgaard. Museets hovedmagasin findes på Liseborg i udkanten af byen.

Viborg Museums budgetbehov overstiger tilskuddene fra kommune og stat, hvorfor en vis egen-indtjening er nødvendig. Det er et erklæret mål i museets nye strategiplan, at museet skal øge sine indtægter. Det er i 2015 lykkedes at øge entreindtægten på Viborg Museum med 87% ift. 2014 (fig. 1), hvilket dels skyldes, at skoler fra Viborg Kommune fra 1. august 2015 opkræves kr. 300 for en rundvisning, dels at det er lykkedes at øge antallet af betalende gæster med 42% over hele året.

Viborg Museums samlede besøgstal i 2015 var på 20.179. Tallet inkluderer traditionelle museumsgæster, der betaler entre, børn (u. 18 betaler ikke entre), skoler og ungdomsuddannelser, medlemmer af venneforening samt øvrige (deltagere i foredrag, koncerter i haven, byvandring og lign.) Det er lykkedes at øge antallet af betalende gæster samt børn u. 18 sammenlignet med flere års nedgang, ligesom det er lykkedes at fastholde et stort antal skolegrupper.

Figur 1. Viborg Museums besøgstal 2011-2015

Mange fine dragter kom frem i særudstillingen Godt Stof

ORGANISATION

Viborg Museum gennemførte i begyndelsen af 2015 en organisationsændring. For det første fik de fleste medarbejdere reformuleret sine stillingsbeskrivelser for at sikre en tydeligere ansvarsfordeling og opgavevaretagelse. For det andet indførtes teams på museet. Det skete dels for at sikre sammenhængen mellem overordnet strategi og daglige drift, dels for at sikre en bedre koordinering af arbejdsopgaver og dels for at sikre større åbenhed og samarbejde på tværs i organisationen.

Der er oprettet fem teams. Et for arkæologi, samling, forskning, formidling og service. Hvert team har en koordinator, alle teams er tværfaglige, ligesom der er personsammenfald i flere teams.

I 2015 var der sammenlagt ansat 13,6 årsværk på Viborg Museum på museets almindelige drift, mens der var ansat 4,9 årsværk iht. det arkæologiske Kapitel 8 arbejde.

ANSATTE I 2015:

- Brian Wiborg, museumschef
- Anette Kristensen, formidlingsmedarbejder (10 t./uge)
- Dan Ersted Møller, arkivleder Viborg Lokalhistoriske Arkiv, historiker
- Dorthe Schou, museumsassistent
- Elena Iuliana, rengøringsassistent (22 t./uge)
- Hanne Berg, museumsassistent (30 t./uge)
- Hans Jørgen Vestergaard, arkivmedarbejder (6 t./uge)
- Jesper Hjermand, museumsinspektør, arkæolog
- Jess Nørgaard, weekend-kustode
- Kamilla Fiedler Terkildsen, afdelingsleder og museumsinspektør
- Knud Erik Bach, håndværker (16 t./uge)
- Lars Agersnap Larsen, museumsinspektør, arkæolog
- Lili Mathiasen, kustode og teknisk serviceassistent (ikke del af museets driftsøk.)
- Lise-Mette Markvart, sekretær
- Margit Petersen, samlingsinspektør, konservator (24 t./uge)
- Martin Mikkelsen, museumsinspektør, arkæolog
- Mikkel Kiildsen, museumsinspektør, arkæolog
- Peter H. Iversen, museumsinspektør, historiker (34 t./uge)
- Rikke Johansen Smidt, formidlingsinspektør, etnolog (33 t./uge)
- Ruth M. Sørensen, registrator (22,5 t./uge)
- Sanne Boddum, museumsinspektør, arkæolog
- Søren Vindvad, håndværker (18,5 t./uge) (ikke del af museets driftsøk.)
- Thorbjørn Petersen, weekend-kustode
- Trine E. Jensen, kommunikations- og formidlingsmedarbejder, dramaturg (30 t./uge)

PROJEKTANSATTE ARKÆOLOGER I 2015:

- Casper Sørensen (bachelor i arkæologi 2 mdr.)
- Katrine Vestergaard (bachelor i arkæologi 4 mdr.)
- Astrid Jensen (bachelor i arkæologi 8 mdr.)
- Ida Vest Hansen (arkæolog 4 mdr.)
- Malene Byø (bachelor i arkæologi 4 mdr.)
- Morten Rasmussen (arkæolog – 1 mdr.)
- Katrine Balsgaard Juul (1,5 mdr.)
- Malene Madsen (arkæolog 10 mdr.)
- Rikke Isler (arkæolog 4 mdr.)
- Stine Højbjerg (arkæolog 4 mdr.)
- Esben Klinker Hansen (arkæolog 3 mdr.)
- Vicky Kristensen (bachelor i arkæologi 3 mdr.)
- Jette Lüthje (bachelor i arkæologi 4 mdr.)
- Hertil kommer flere korte ansættelser af medarbejdere i erhvervspraktik og løntilskud. Desuden har museet haft to studerende fra henholdsvis Aalborg Universitet og Aarhus Universitet i praktik to og tre måneder. Begge har indgået i museets formidlingsteam.
- Viborg Museum har ca. 30 aktive frivillige tilknyttet. De hjælper med registrering af både museumsgenstande, arkivalier og fotos. Som noget nyt oprettedes i 2015 en "formidlergruppe" af frivillige, som bidrager med formidling i udstillingerne på udvalgte weekender hen over året. Her er 6-8 aktive foreløbigt.
- Museumsforeningen understøtter desuden Viborg Museum. Foreningen har knap 400 medlemmer, hvoraf de fleste er husstandsmedlemmer. Medlemmerne modtager halvårsprogrammer og museets årbog og har gratis adgang til alle museets aktiviteter.

Arkæologerne finder spor af den middelalderlige Sct. Hans Kirke og Kirkegård på Nytorv.

FORMIDLING

Viborg Museum har igen i 2015 haft et bredt program af formidlingsaktiviteter. Al formidling bliver planlagt og koordineret i museets formidlingsteam og hængt op på museets overordnede strategi. Det følgende opridser kortfattet de vigtigste formidlingsprojekter i 2015.

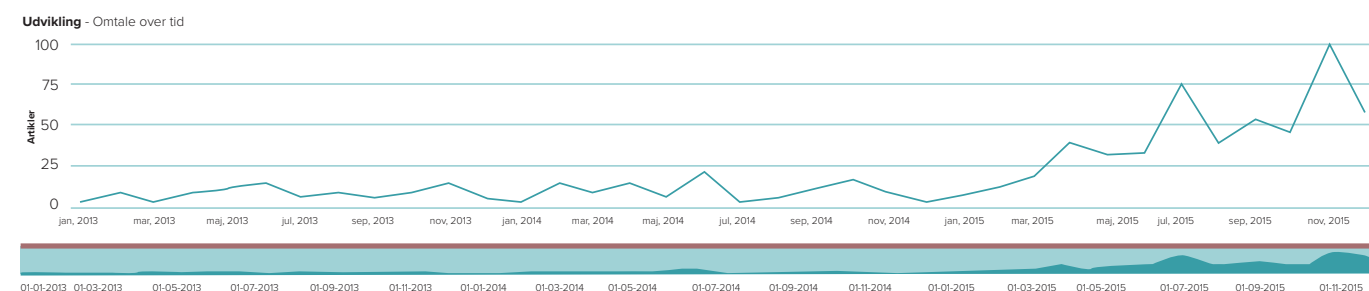
MEDIEOMTALE

Som et led i museets nye strategi sættes der i langt højere grad end tidligere på synlighed i den brede offentlighed. Derfor har museet også indfaset en ny mediestrategi. En formidlingsmedarbejder har fra primo 2015 fået særskilt ansvar for museets mediedækning, og der arbejdes nu løbende strategisk med alle mediehistorier for at sikre maksimal omtale.

NYT TRYKT PROGRAM

Som noget nyt udsendte Viborg Museum i 2015 et trykt program til alle venneforeningens medlemmer og til brug for andre interesserede. Heri præsenteres museets halvårsprogram. Det skete for bedre at kunne markere de mange events, museet iværksætter over året, give de mange interessenter en bedre mulighed for at danne sig et overblik over tilbuddene og i det hele taget knytte en tættere kontakt mellem events og eventdeltagere.

Figur 3. Viborg Museums medieomtale i Danmark målt på antal artikler 1.1.2013 – 31.12.2015.

Figur 3 viser, at satsningen har båret frugt. Medieomtalen af Viborg Museum er steget markant i 2015 sammenlignet med de to foregående år. Mest omtale fik museets eftersøgning i november 2015 af et tysk krigsfly, der ifølge overleveringer skulle være styrtet ned i Hald Sø syd for Viborg under Anden Verdenskrig.

SÆRUDSTILLINGER

22. 1. – 7. 6. 2015

92 km arkæologi – 73 fortællinger – 5000 års historie

Udstillingen fortalte historien om, hvad der sker, når arkæologer trækker en søgegrøft gennem landskabet, der er ikke mindre end 92 km lang. Det var nemlig, hvad der skete i 2014, hvor et energiselskab trak et nyt ledningsnet gennem Viborg Kommune. Arkæologernes arbejde hermed og de mange gjorde fund undervejs blev præsenteret i udstillingen. Mange af de berørte lodsejere besøgte udstillingen og så, hvad der var fundet på deres jord.

4. 6. – 14. 6. 2015

100-året for kvinders valgret - byrumsudstilling

En del af Viborg Museums nye strategi er at være mere synlige i byens rum og bruge byens rum som formidlingsrum. Første led heri skete ifm. fejringen af 100-året for valgretten til "fruentimmere, folkehold, fattiglemmer, fjolser og forbrydere". En udstilling midt på Viborgs gågade fortalte denne historie i kraft af 100 opsatte menneske-silhuetter. Silhuetternes farve angav den procentvisse fordeling af valgret før og efter 1915, ligesom der blev formidlet personal-historie på de enkelte figurer.

19. 6. – 30. 8. 2015

Godt Stof

I en uge i juli 2015 blev Viborg invaderet af flere tusinde folkedansere fra hele Norden i anledningen af folke-danserstævnet NORDLEK. På Viborg Museum kunne man derfor over hele sommeren opleve særudstillingen Godt Stof. En lang række folkedragter og klædestykker indlånt fra museer

og samlere fra hele landet udgjorde udstillingen. Udstillingen blev besøgt af ca. 1/3 af alle deltagere i NORDLEK.

12. 9. – 18. 10. 2015

Peter Stuhr: Citron-Skulptur-Maleri

Peter Stuhr er en lokal kunstner, som i denne udstilling fremviste en række nye værker. Udstillingen blev til i samarbejde med Viborg Kunstforening.

3. 10. – 8. 10. 2015

Allan Nordmark: Klassisk og nutidig menneskefortolkning

Udstillingen af Allan Nordmarks værker var anden og sidste del af en dobbelt-udstilling, hvor første del gjaldt Povl Christensens "Jammersminde" i 2013. Udstillingen blev til i samarbejde med Viborg Kunstforening.

13. 11. 2015 – 21. 2. 2016

Emma & Julemanden

Julefilmen "Emma & Julemanden. Jagten på elverdronningens hjerte" blev optaget i Viborg og omegn. I en særudstilling herom viste Viborg Museum en række miljøer og rekvisitter frem fra filmen i samarbejde med Viborg Kommune og Deluca Film.

Den onde elverdronning var et hit i årets juleudstilling om Emma og Julemanden.

ØVRIG FORMIDLING

E Bindstouw

E Bindstouw drives af Viborg Museum, men har ikke været prioriteret i mange år. I 2015 iværksattes en dialog med lokalområdet i Lysgaard, hvor E Bindstouw ligger. Det resulterede i dannelsen af en ny forening, E Bindstouws venner, som vil engagere sig i stedet for at skabe mere liv. Allerede i sommeren 2015 kunne man mærke det øgede engagement, da flere frivillige tog sig af værtsfunktionen i weekenderne, ligesom frivillige står for rundvisninger på stedet. Samarbejdet mellem den nye forening og Viborg Museum fortsætter og sigter mod en fortsat udvikling af stedet og ikke mindst forbedrede forhold for både frivillige og gæster.

Your mediated window

Som et led i et fælles forsknings- og formidlingsprojekt med de ni øvrige statsanerkendte museer med arkæologisk ansvar i Region Midtjylland om regionens mange middelalderborge, foretog Viborg Museum i 2015 en arkæologisk udgravning på Niels Bugges Hald ved Hald Sø. Selve udgravningen blev livestreamet på en skærm, der blev opsat i indkøbscenteret Sct. Matthias Marked, hvor man som kunde via museets formidler kunne komme direkte i kontakt med en arkæolog i felten, som viste rundt og fortalte om udgravningen. Således formåede en arkæologisk udgravning formidlingsmæssigt at nå ud til nye grupper, som måske ikke på forhånd var bekendt med sådanne museale aktiviteter. Den direkte formidling mellem felt og indkøbscenter fandt sted 23. og 24. februar 2015.

Musik i haven

Formålet med Musik i Haven er i højere grad at inddrage museumshaven og de anderledes muligheder for kulturformidling, den giver om sommeren. I sommeren 2015 blev der afviklet tre koncerter og seks forestillinger med dukketeater, som alle var meget velbesøgte.

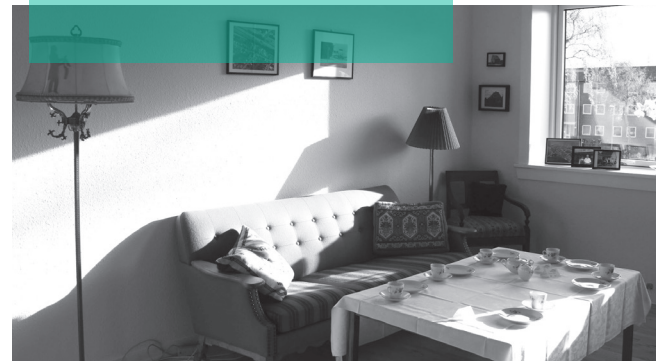
De Fem Hald'er

I foråret 2015 bevilgede A. P. Møller Fonden kr. 50 mio. til De Fem Hald'er, et ambitiøst projekt der skal undersøge, udvikle og formidle borgområdet ved Hald Sø syd for Viborg. Viborg Museum har deltaget i ansøgningsarbejdet og har en medarbejder (Jesper Hjerminde) siddende i styregruppen for projektet.

E Bindstouw - verdens mindst frilandsmuseum.

*Hvad er DNA'et i Viborg Baneby?
Det spørgsmål stillede Viborg
Museum og Carte Blanche -
Egnsteatret i en fotoudstilling*

Skjulte fortællinger i Viborg Baneby

Hvad er DNA'et i Viborg Baneby? Det besluttede Viborg Museum og Egensteatret Carte Blanche sig for at finde ud af med en fotoudstilling og en række performances. Museum og teater indtog derfor en lejlighed i Viborg Baneby under Viborg Fotodage 9.-20. maj 2015. Klostervænget 5, 1.th, dannede rammen om fotoudstillingen "Lokomotiverne hænger i soveværelset" samt forestillingen "Invisible Cities". Initiativet foregik i samarbejde med Viborg Kommunes Planafdeling og Boligselskabet Sct. Jørgen og var ét af en række tiltag, der i 2015 skulle være med til at gøre Banebyen mere synlig. Projektet var tillige en del af museets strategi om større synlighed i byens rum.

Levende kulturarvsspor

Kulturregionen afsluttede med årsskiftet den tredje kulturaftale som dækkede perioden 2012-2015. I perioden har museet løftet sin del af aftalens kulturpolitiske vision om at skabe levende kulturkommuner under indsatsområdet: "Levende kulturspor".

I projektperioden har museet bidraget med følgende:

- 47 spor-ture spredt ud over hele kommunen med ca. 2.500 deltagere.
- 15 QR-koder opsat i kommunen forbundet til formidling på sitet Historisk Atlas.
- To læringsrollespil tilpasset kravene i den åbne skole i samarbejde med Naturskolen.
- Læringsrollespil afholdt i 2015 for foreløbig ca. 150 elever. Rollespillene tilbydes fremadrettet kommunens skoleklasser på mellemtrinnet.
- Medudvikler af "pramdragerugen": Sejlads på pram med skoleelever fra Gudenåens udspring gennem kulturregionen. Afviklet første gang: 17. – 28. august 2015.
- Medforfatter til evalueringsartikel, der udgives i Danske Museer, nr. 1. 2016.
- Indlæg om læringsrollespil som læringsplatform i den åbne skole på formidlingskonference (marts 2016).

Foruden at skabe rum for en masse gode kultur- og naturoplevelser til befolkningen, har indsatsen også skabt rammer for et tæt samarbejde mellem museum og naturcenter samt mellem disse institutioner på tværs af kommuneskellene.

Eftersøgning af tysk krigsflyver i Hald Sø

Et tysk jagerfly skulle ifølge vedholdende rygter være styrtet ned i Hald Sø under Anden Verdenskrig. Viborg Museum gjorde i 2015 et forsøg på at få afklaret sagen ved i november at scanne søbunden med sonarudstyr i det område, hvor flyet menes at være nedstyrtet. Undersøgelsen skete i samarbejde med marinearkæologer fra Strandingsmuseum St. George, Nordjyllands Kystmuseum og Moesgaard Museum og førte til opdagelsen af tre objekter, der ifølge eksperterne kunne stamme fra et fly. Objekterne blev i midten af december undersøgt nærmere, desværre uden at finde flyveren.

Houlkær – drømmen om det gode liv

Houlkær rejste sig på den bare mark fra slutningen af 1960'erne, og med sine boligblokke, rækkehuse, andelsboliger, parcelhuse og liebhavervillaer har bydelen i løbet af få årtier udviklet sig til en mini-udgave af nutidens danske velfærdssamfund. Beboerne spænder over alle sociale lag og aldersgrupper, forskellige kulturer og nationaliteter. Houlkær er samtidig en de første forstæder i Danmark, som allerede på arkitektens tegnebord havde visionen om lige adgang til velfærdsamfundets tilbud og den fri natur indbygget. Houlkærs historie er således også et billede på Danmarks udvikling fra landbrugsland til velfærdsstat.

Museet har, i tæt samarbejde med Boligselskabernes Fællessekretariat, dokumenteret bydelens historie og hverdagsliv. Det er blevet til bogen. "Os i Houlkær", som forventes udgivet og husstandsomdelt i Houlkær i 2016.

Viborghistorie.dk

Viborghistorie.dk, der er blandt landets største lokalhistoriske sites, skal relanceres i en tidssvarende udgave. Arbejdet med at overflytte data, udvikle ny funktionalitet og layout har været i gang fra efteråret 2015 og forventes færdigt i 2016.

AKSOM Adoptivklasse

I 2015 indgik Viborg Museum i et tre-årigt projekt sammen med Danmarks Industrimuseum i Horsens og Gasmuseet i Hobro samt tre folkeskoler i de tre museers nærområde. Alle tre museer har i projektet adopteret en skoleklasse fra fjerde klassetrin, for Viborg Museums vedkommende 4. b. fra Løgstrup Skole. Formålet er at skabe en tæt tilknytning museum og skole imellem for at kvalificere dels museernes tilbud til folkeskolerne, dels at kvalificere skolernes inddragelse af museerne i undervisningen. Viborg Museums adoptivklasse inviteres ind på museet flere gange årligt, men indgår ikke kun i museets almindelige skoletjenestetilbud. Der bliver til hver lejlighed lavet et særligt forløb, hvor eleverne får mulighed for at stifte bekendtskab med de mange arbejdsområder et museum indgår i, som man som gæst sjældent eller aldrig får indsigt i. Dvs. eleverne kommer med "ind bagved" og får museumsarbejdet at se på en ny og anderledes måde. Det gælder opbygning af udstillinger, arkæologiske udgravninger, konservering af genstande osv. Projektet udvides i 2016 og 2017 med to nye adoptivklasser fra samme skoler.

Tingfinderjagt

Viborg Museum har altid særlige tilbud til børnefamilier i skolernes ferieperioder. Bl.a. blev der i 2015 udviklet den såkaldte "Tingfinderjagt", hvor børnene med udgangspunkt

i billederne af moderne genstande, de kender fra eget hjem, skal på jagt efter tilsvarende historiske genstande. Tingfinderjagten giver børnene en fornemmelse af tings forandring over tid og danner platform for en god dialog mellem generationer og nutidens og fortidens genstande.

Snapsting - Drøm større

Viborg Museum indgår hvert år i Snapstingsugen med forskellige tilbud. I 2015 gjaldt det både præsentationen af den nye helhedsplan for domkirkeområdet og tankerne om et nyt Viborg Museum i landsretsbygningen gennem borgerinddragelse og borgermøde. Ydermere deltog Viborg Museum i arrangementet Drøm Større på Hjultorvet, hvor der blev både debatteret erhvervspolitik i Viborg Kommune, formidlet historie om Brems-bilen og serveret skuespil om Julius Brems og hans drømme om at producere biler i begyndelsen af 1900-tallet.

Viborg Museums adoptivklasse besøger udgravningen på Nytorv.

Formidlingsartikler

Igen i 2015 udgav Viborg Museum sit årsskrift Viborg Bogen. Den blev trykt i 800 eksemplarer, hvoraf de 340 blev sendt ud til medlemmer af Museumsforeningen, der modtager bogen som en del af sit medlemskab.

ARTIKLERNE VAR SOM FØLGER:

- Brian Wiborg: Arkitekten Søren Vig-Nielsen, s. 5-16
- Kamilla Fiedler Terkildsen: Høvdingen på Toftum Næs, s. 17-31
- Peter H. Iversen: Mødetiden vil nærmere blive bekendtgjort ved Trommen, s. 32-41
- Maria Grothe Hjort: Wehrmacht Haftanstalt, s. 42-49
- Jesper Hjerminde: Muldvarpologi, s. 50-57
- Sidsel Witt Friborg: Kvinder og tyendes valgret, s. 58-67
- Sanne Boddum: Asmild Mark, s. 68-75
- "Ravnstruplejren 1865", s. 76-83
- Jesper Hjerminde: Kan du sidde ordentligt!, side 84-87

Ud over de her nævnte formidlingsprojekter har Viborg Museum også i 2015 stået for en række øvrig formidling af kulturhistorien i Viborg Kommune. Det foregår bl.a. gennem en række undervisningsforløb, som anvendes flittigt af både skoler og ungdomsuddannelser, gennem en fast foredragsrække vinteren over på museet, gennem foredrag leveret af museets fagpersonale ude hos foreninger osv., gennem byvandring og historiske vandring i det åbne landskab, på www.viborghistorie.dk, på museets hjemmeside hvor man f.eks. kan følge blogs fra arkæologernes feltarbejde samt et væld af artikler med lokalhistorisk indhold.

FORSKNING

Viborg Museum udgav sammen med Holstebro Museum i 2015 en fagfællebedømt seminarrapport med titlen Bronzestøbning i yngre bronzealders lokale kulturlandskab (red.: Sanne Boddum, Martin Mikkelsen og Niels Terkildsen) på baggrund af et i fællesskab arrangeret bronzealderseminar i 2014 – det femte ud af seks. Viborg Museum bidrog med følgende artikler:

Lars Agersnap Larsen, Mikkil Kieldsen og Martin Mikkelsen:

Løgstrup SØ - bronzestøbning på en lokalitet med gårdsanlæg og samlingsplads.
Side 41-69.

Martin Mikkelsen:

Brokbakken - en lokalitet, der rejser væsentlige spørgsmål til vores forståelse af bronzestøbning i yngre bronzealder.
Side 71-93.

Martin Mikkelsen:

Sundby-møddingen - en lokalitet med omfattende kulturlag som følge af bronzestøbning?
Side 95-105.

Viborg Museum har i 2015 publiceret følgende øvrige forskningsartikler:

- Lars Agersnap Larsen: Muldfjælsplovens tidlige historie. Fra yngre romersk jernalder til middelalder. I Kuml s. 165-200, 2015
- Kamilla Fiedler Terkildsen: Gravpladsen Årupgård som kilde til social stratifikation i førromersk jernalder I: (red. Pernille Foss & Niels Algreen Møller) De dødes landskab. Grav og gravskik i ældre jernalder i Danmark. Beretning fra et colloquium i Ribe 19.-20. marts 2013. Arkæologiske Skrifter 13, Saxo-Instituttet, Københavns Universitet, s. 51-70, 2015
- Kamilla Fiedler Terkildsen: Gravpladsen Årupgård som kilde til social stratifikation i førromersk jernalder
- Jesper Hjeremind: Three Castles at Hald: An Unfinished Earthwork and a Forgotten Siege – New Archaeological Investigations into the Medieval Fortifications at Hald. I: R. Atzbach, L.M.S. Jensen og L.P. Lauritsen (red.): Castles at war. Castles of the North I (ed.), s.147-172, 2015

ARKÆOLOGI

UDGRAVNINGER:

Viborg Museum havde et travlt år på udgravningsfronten i 2015, hvor særligt nogle større sager har præget billedet.

Toftum Næs

I maj-juni måned foretog museet udgravningen af anden etape af Vikingehøvdingens gård ved Toftum Næs mellem Mønsted og Stoholm sammen med studerende fra Aarhus Universitet. Her blev undersøgt flere store halbygninger med meter dybe stolpehuller, hvilket viser der er tale om store pragtbygninger, og smykkefundene på pladsen tyder også på et højstatus miljø. Fund på pladsen viser spor af håndværk, bl.a. smedning, bronzestøbning og vævning.

Asmild Mark

Samtidig blev der ved Asmild Mark udgravet et hjørne af en bebyggelse fra yngre romersk jernalder/ældre germansk jernalder samt en tilhørende gravplads. Store dele af bebyggelsen er undersøgt i 2007-2009. Der blev undersøgt 20 grave og flere så ud til at være blevet plyndret. Det var særligt iøjefaldende, at der var flere børn blandt de gravlagte.

Foulum Hede

På Foulum Hede, hvor Apple planlægger at bygge datacenter, har museet siden august prøvegravet 110 ha. Der er fremkommet en del af et hulbælte, en ild-kogegruberække, et par huse fra bronzealderen samt en del af en større bebyggelse fra yngre jernalder. Bebyggelsen fra yngre jernalder dækkede ca. 2,2 ha, men det er kun en del af bebyggelsen, idet en anden del er undersøgt

i forbindelse med byggeriet af Forskningscenter Foulum i 1980'erne. Der er fremkommet flere gårdsanlæg samt en mindre gravplads med otte grave. Flere af disse så ud til at være plyndret, men der er bl.a. fundet mange glasperler i flere af gravene.

Viborg

På Nytorv i Viborg, hvor kommunen projekterer omlægning af belægningen, har museet siden 1. september undersøgt alle de berørte spor af den middelalderlige Sct. Hans Kirke og Kirkegård. Ved midten af december blev undersøgelsen af alle de store flader afsluttet, og tilbage resterer en række mindre, supplerende undersøgelser i første halvår af 2016 pga. gravearbejder til ledninger, gadeinventar mv. Først og fremmest er undersøgt 643 begravelser samt fundamentet til den kirke, hvor reformationens førstemand Hans Tausen så tidligt som i 1526-27 holdt sine lutherske prædikener for en voksende tilhørerskare af viborgensere. På hjørnet af Rosenstræde og Sct. Ibs Gade i Viborg har museet i september undersøgt resterne af en overraskende velbevaret kælder, som næppe er yngre end 16-1700-tallet. Der fandtes de nederste 2-3 skifter af kampestensmuren med spor nicher samt pikstensgulv med rendesten og sump. Både mur og gulv bar præg af reparationer.

I løbet af året er der desuden foretaget flere både små og store forundersøgelser rundt i kommunen, bl.a. første etape af det nye byudviklingsområde syd for Sønder sø ved Arnbjerg. Her fremkom spredte spor fra bronzealderen, men ikke noget der førte til en udgravning.

SAMLINGEN

Igen i 2015 kom der rigtigt mange detektorfund – på grund af arbejdspresset i efteråret har vi endnu ikke overblik over antallet af fund, men ingen tvivl om at der igen er fremkommet ny viden om spændende pladser og nye genstandstyper.

I årets løb håndteredes knap 1.800 byggesager m.m. i den arkæologiske administration.

Årets bedste detektorfund er en flot maske fra vikingetiden, fundet blev gjort af Amund Segerhard ved Vester Tostrup.

I 2015 modtog Viborg Museum fra Kulturstyrelsen en bevilling på kr. 204.000 til en gennemgang af museets nyere tids samling. Efter i 2014 at have færdiggjort en fuldstændig digitalisering af alle museets samlinger, fortsatte arbejdet i 2015 med at få set kritisk på samlingens indhold hvad angår genstande fra historisk tid. Viborg Museums nyere tids samling lider under, at museet for årtier siden har samlet ukritisk ind, hvilket skabte en museumssamling med en uhensigtsmæssig sammensætning.

Derfor blev der i andet halvår af 2015 iværksat en udskillelsesproces, hvor der først på museets fjernmagasin på Liseborg blev screenet for genstande, der enten er uden proveniens eller ikke stammer fra museets geografiske ansvarsområde, ikke er behæftet med beskrivelse af ophavshistorie, ikke er i en stand der er egnet til udstilling og ej heller kan blive det, eller være en del af en større mængde af samme type. Samme proces fulgte i gennem vinteren på nærmagasiner på Hjultorvet. Udskillelsesprocessen følger de retningslinjer, som Kulturstyrelsen giver herfor.

Ud over dette projekt har museet og lokalhistorisk arkiv vanligt modtaget et antal nye museumsgenstande, arkivalier og fotos.

Viborg Museums magasinsituation blev ikke afklaret i 2015. Muligheden for at indgå i et projekteret nybygget fællesmagasin placeret i Skive i samarbejde med andre statsanerkendte museer fik ikke politisk opbakning.

SAMARBEJDER OG NETVÆRK

Viborg Museum indgår i samarbejder og netværk med andre museer og kulturinstitutioner, der hvor det understøtter museets egen udvikling, og hvor museet kan understøtte det fælles udviklingsarbejde med andre institutioner.

Viborg Museum deltager i det arkæologiske netværk blandt de arkæologiske museer i Region Midtjylland

Viborg Museum deltager i det arkæologiske netværk blandt nordvestjyske museer

Viborg Museum er bl.a. medlem af dansk ICOM, Organisationen Danske Museer og Midtjyske Museers Udviklingsråd (MMU)

ØVRIGE HVERV I 2015

- Brian Wiborg sidder i bestyrelsen for Museumstjenesten A/S, Turistforeningen i Viborg, Viborg Fonden, Bruunshåb Gamle Papfabrik og sidder i styregruppen for Domkirkeområdet samt Viborg Stifts styregruppe for reformationsjubilæet i 2017.
- Jesper Hjermand sidder i bestyrelsen for De 5 Hald'er (formand), Det Levende Billedarkiv (formand), Viborg Virke samt foreningen Magt, Borg og Landskab.
- Ruth Møller Sørensen sidder i bestyrelsen for Historisk Samfund for Viborg-egnen
- Lars Agersnap Larsen sidder i bestyrelsen for Historisk Samfund for Viborg-egnen
- Martin Mikkelsen sidder i Kulturstyrelsens arbejdsgruppe for udarbejdelse af National Strategi for Bronzealder
- Dan Ersted Møller er koordinator for lokalarkivernes samvirke i Viborg Kommune

FAGLIG UDVIKLING

- Hele museets organisation deltog i to personaledage på Vingsted Centret ved Vejle 13.-14. april

- Rikke Johansen Smidt, Peter Iversen, Trine E. Jensen og Brian Wiborg var på studietur til Helsingør, Helsingborg, Lund, Køge og Odense, inspiration til Nyt Viborg Museum

- Lise-Mette Markvart gennemførte modulet "Økonomisk analyse" på diplomuddannelse på VIA

- Trine E. Jensen gennemførte modulet "Lær at skrive journalistisk" på diplomuddannelse på Danmarks Journalisthøjskole

- Trine E. Jensen og Brian Wiborg deltog i Masterclass i Eventudvikling i Herning 10.-11. september

- Sanne Boddum, Mikkel Kielsen, Lars Agersnap Larsen og Kamilla Fiedler Terkildsen deltog i ODM's kulturhistoriske orienteringsmøde i Kolding den 16.-17. november. Kamilla Fiedler Terkildsen holdt oplæg her om emnet Toftum Næs – en Hovdingegård

- Sanne Boddum, Lili Mathiasen, Rikke Johansen Smidt, Ruth Møller Sørensen og Brian Wiborg deltog i Grundlæggende MED-kursus for Kultur, Service og Events i Viborg Kommune 10. november og 9. december

- Brian Wiborg deltog i "Viborg-ledelse for nyansatte ledere" 28.-29. september

- Brian Wiborg deltog i ODM's Chefnetværksmøde 21.-22. januar

- Rikke Johansen Smidt, Peter H. Iversen, Trine E. Jensen og Brian Wiborg deltog i ODM's årlige formidlingsseminar i Aarhus 9. - 11. marts

- Martin Mikkelsen holdt oplægget: "Fosfatanalyse som arkæologisk metode" på Museum Sønderjyllands seminar, Haderslev Museum d. 2. december

- Jesper Hjermand deltog i Sallingholm seminar på Moesgaard Museum 21. januar

- Jesper Hjermand deltog i Vikingedragt seminar på Københavns Universitet 20. februar

- Jesper Hjermand holdt oplæg på borgkonference på Nr. Vosborg 26.-27. marts

- Jesper Hjermand holdt oplæg til borgforskerforum i Helsingborg 27. april

- Jesper Hjermand deltog i Castella Maris Baltici i Nyborg og Helsingør 24.-28. august

- Jesper Hjermand deltog i European Encounters på Gl. Estrup 6. – 7. september

- Kamilla Fiedler Terkildsen deltog i seminaret Bebyggelseskontinuitet og stednavne på Odense Bys Museer 1. oktober

- Lars Agersnap Larsen deltog i seminar om finansiering af museumsforskning på Aalborg Universitet 29. september
- Lars Agersnap Larsen deltog i byarkæologisk seminar på Sydvestjyske Museer i Ribe 11.-12. maj
- Lars Agersnap Larsen deltog i borgkonference på Nr. Vosborg 26.-27. marts
- Lars Agersnap Larsen deltog i seminar om fosfatanalyse som arkæologisk metode på Museum Sønderjylland i Haderslev 2. december
- Mikkel Kielsen deltog i seminaret Droner i dansk arkæologi 10. december
- Rikke Johansen Smidt og Brian Wiborg deltog i ANIBIZ, international animationsfestival i Viborg 1. oktober
- Rikke Johansen Smidt og Brian Wiborg deltog i Kulturstyrelsens årsmøde i Nyborg 8.-9. oktober
- Dan Ersted Møller deltog i seminaret Bygningskulturens værdi i København 4.-5. marts

Sidsel Witt Friborg, praktikant fra AAU, var med til at lave udstillingen i gågaden, da Viborg Museum fejrede grundlovs-jubilæet.